

TÍÐINDI

HELGA KOYRIR LANDIÐ RUNT EFTIR SEYÐA-SKINNNUM

- Tað er púra óneyðugt at koyra nakað vekk, sum kann brúkast. Eg vildi ynskt, at fólk hugsaðu meira um hetta, sigur Helga Nordendal, sum í hesum døgum koyrir runt landið eftir seyðaskinnnum

Pætur Hjalmar Evensson

Ein gerandisdagur

Nú er heystið komið, og fyri nógvar føroyingar er hendan tíðin merkt av rakstri og fletting. Hjá familjuni Nordendal í Vágum er hetta tíðin við nógvari stákan í familjufyrirøkuni, Sp/F Oikos.

Oikos er ein fyrirtøka, sum gjøgnum nógvar ár hevur roynt at uppbyggt ein vana millum føroyingar um at vera við til at gagnnýta seyðaskinn í staðin fyri at blaka tey burtur. Fyrr fóru tey allar flestu skinnini vekk og blivu brend á brenni-støðini. Tí fór Jógvan Nordendal úr Bø í 2001 undir at keypa seyðaskinn frá fólki fyri at salta og útflyta tey. Tað byrjaði í smáum, men familjufyrirtekan hevur ment seg nógvar síðan tá, og í dag megna tey at taka ímóti nærum helvtini av øllum skinnunum í Føroyum hvørt ár.

Miðstøðin, har tey salta ein stóran part av skinnunum, er í Kollafirði. Her hjálpast tey at í Nordendal familjuni og plaga at skiftast um at salta. Men skinnini mugu koma onkrastaðni frá, og tí fara tey eisini sjálvi út at heinta skinn frá bóndum og privatfólki.

Helga Nordendal hevur úr at gera í hesum døgum. Hon fer tíðliga upp hvønn morgun, og so fer hon avstað við vøruvogninum eftir skinnnum ymsastaðni í landinum.

- Eg byrji við at smyrja mær matpakka, og so fari eg avstað í bilinum. Fyrst koyri eg runt í Vágum eftir skinnnum, og tey avlevera eg í Kollafirði. So koyri eg víðari norður eftir til Borðoyanna, Kalsoynna, Eiðis o.s.fr. Restina av degnum koyri eg bara frá stað til stað eftir skinnnum, fortelur Helga Nordendal, sum býr í Sandavági.

Meðan hon koyrir runt eftir skinnnum, so stendur onkur annar í Kollafirði og tekur sær av at salta.

Ein vanligur arbeiðsdagur hjá Helgu Nordendal plagar at byrja frá morgunstundini og enda um 18-19 tíðina. Hon trívist væl í hesum slagnum av arbeiði, hóast tað kann vera strævið til tíðir.

- Mær dámar tað væl, men tað er eisini strævið, tí hetta er jú hart og skitið arbeiði. Hetta er í øllum førum ikki nakað, sum øll tíma, sigur hon.

Hon plagar at ugga seg við sjónini av lidnu seyðaskinnunum.

- Tá mann sær úrslitini, tá skinnini liggja so pen og lekkur, so hugsar mann ikki um tað strævna í tí longur. Tí royni eg altíð at hugsa um tað í staðin fyri um tey óviðgjørdu skitnu skinnini, sigur Helga Nordendal.

Bingjur kring alt landið

Men Helga Nordendal og restin av familjufyrirtøkuni kunnu ikki taka sær av øllum seyðaskinnunum í Føroyum sjálvi. Tí hava tey móttøkur ymsastaðni í landinum, har fólk hjálpa til við at salta fyri tey í bingjum. Bingjur standa á Drelnesi, á Sandi, í Skálavík, á Viðareiði og í Runavík. Aftrat hesum bingjunum hava tey eisini fólk, ið salta í minni nøgdum.

- Vit royna at finna fólk, sum tíma at salta fyri okk-

um. Vit hava t.d. ongan kjans at fara til Suðuroyar eftir skinnnum. Tí mugu vit hava fólk á staðnum har, sigur Helga Nordendal, sum er dóttir Jógvan Nordendal, stovnara av Oikos.

Uppá hendan mátan verður tað lættari hjá teimum at røkka meginpartin av Føroyum og fáa so nógvar skinn inn, sum til ber.

- Vit royna at gera tað so lætt sum gjørligt hjá fólki at sleppa av við skinnini. Fólk tíma ikki, um tað er ov roksut og trupult at fáast við, sigur Helga Nordendal.

Seyðurin skal kannast

Tað er krav, at seyðurin skal verða kannaður og góðkendur, áðrenn skinnini kunnu seljast víðari. Hetta inniber, at tá Oikos heintar skinn frá fólki, so má ein djóralækni hava kannað seyðin, áðrenn hann verður

flettur. Tí samstarvar Oikos við ein føroyskan djóralækna, sum ferðast til Føroya um heystið, tá fjøllini verða gingin.

- Úti í heimi eru stór sláturhús, og har eru djóralæknar, sum kunnu kanna seyðin á staðnum. Men í Føroyum ber tað ikki til uppá sama máta. Pápi mín helt, hann kundi prøva tað av allikavæl og fekk tí ein føroyskan djóralækna, sum býr í Danmark, at koma til Føroya um heystið at taka sær av kanningunum. So koyrir hon runt í Føroyum og ger bara tað hesa tíðina, greiðir Helga Nordendal frá.

- Fólk geva mær boð, tá tey fara á fjall, og so sendi eg ein djóralækna á rættina. Djóralæknin kemur so á rættina og hyggur eftir seyðinum, forkláar hon víðari.

Tí má mann hava gjørt sær ætlanir um at lata skinn-

ini inn í góðari tíð. Tað ber ikki til bara at fletta seyðin og so lata skinnini inn. Men djóralæknin, sum Oikos samstarvar við, er sum oftast skjótur á staðnum til tær spontanu avgerðirnar.

- Sum oftast hava fólk gloymt at givið boð, og so tá tey koma á rættina, so hugsar tey um tað. Tá má djóralæknin drøna avstað sama dag, sigur Helga Nordendal.

Hóast tað hevði verið lættari við betri ráðlegging, plagar tað at ganga væl, tá alt kemur til alt.

- Tað plagar ikki at vera nakar trupulleiki, og tað gongur sum oftast. Tað er bara lættari, um vit vita, hvør vil lata skinn frammanundan, tí so kann eg leggja eina ætlan fyri allan dagin, sigur hon.

Mann má vera uppmerksamur

Tað er ikki bara djóralækna-kanningina, mann skal hug-